

Arkady Moshes, ohjelmajohtaja

VOLODYMYR ZELENSKYIN SATA ENSIMMÄISTÄ PÄIVÄÄ VALLASSA

VENÄJÄ PYSYY UKRAINAN UUDEN PRESIDENTIN SUURIMPANA HAASTEENA

Vielä on vaikea ennustaa, pystyykö Ukrainan uusi presidentti toimimaan kotimaansa uudistajana. Selvää on kuitenkin, että suhteet Venäjään ovat vaikeammat kuin hän alun perin ajatteli.

Showmies Volodymyr Zelenskyi valittiin voitonriemuisasti Ukrainan uudeksi presidentiksi huhtikuun 21. päivänä. Virkaan hän astui 20. toukokuuta 2019, joten sata päivää tulee täyteen 27. elokuuta.

Kaksi kolmasosaa tästä ajasta kului parlamenttivaalien kampanjointiin. Zelenskyi määräsi ennenaikaiset vaalit kolme kuukautta suunniteltua aiemmin, jotta hänen kansansuosionsa siivittäisi myös hänen ”Kansan palvelija” -puolueensa menestykseen.

Laskelmointi onnistui. Ensimmäistä kertaa Ukrainan historiassa presidentin puolueella on selvä enemmistö parlamentissa – 254 paikkaa 424:sta. Zelenskyin ei tarvitse koota koalitiota pääministerin valintaan. Neljä muuta puoluetta voi joko tukea tai vastustaa hänen

linjaansa. Puolueet eivät kuitenkaan voi estää parlamentaarista päätöksentekoa, mikä vähentää niiden vaikutusvaltaa. Tämänkaltaisen vallan lujittuminen presidentin tukijoiden käsissä näyttää vallankumoukselliselta ukrainalaisella mittapuulla.

Näkemykset kuitenkin eroavat siinä kohtaa, kun kysytään, aikooko Zelenskyi tehdä isoja uudistuksia, joita tarvitaan maan heikon talouden ja valtavan korruption vuoksi. Optimististen arvioiden mukaan Zelenskyi ei voi ohittaa kansan vaatimuksia yleisestä muutoksesta ja erityisesti tehokkaasta korruption torjunnasta, koska hänet valittiin protestina vanhaa järjestelmää vastaan. Vallan keskittymisen vuoksi Zelenskyillä ei myöskään ole oikeutusta kansan silmissä,

ellei hän lunasta lupaustaan. Tästä hyvänä esimerkkinä voidaan pitää uudistusmielisen entisen valtioturvallisuusministerin Oleksandr Daniljukin nimitystä kansallisen turvallisuuden ja puolustuksen neuvoston pääsihteeriksi. Hänet savustettiin ulos edellisestä hallinnosta.

Epäilijät puolestaan ovat osoittaneet, että presidentti joukkoineen ei ole julkistanut ainoatakaan tarkkaa uudistussuunnitelmaa. Tämä saattaa kuvastaa vastahakoisuutta. Zelenskyin kannatus kumpuaa osittain populistisesta retoriikasta ja se nojaa ihmisten epämääräiseen ”toiveeseen paremmasta huomisesta”. Yksityiskohtien avaaminen voi maksaa hänen suosionsa.

Vanhaa hallintoa kohtaan käynnistettiin rikostutkinta. Epäiltyjen joukossa on myös entinen

presidentti Petro Poroshenko. Tässä vaiheessa on kuitenkin mahdotonta arvioida, miten mahdollisten syyteiden nostamiselle kävisi. Ammatimaisuus ei ole toistaiseksi ollut ominaista Ukrainan lainvalvonnassa ja oikeuslaitoksessa. Tätä puutetta ei korvata poliittisella tahdolla, vaikka sitä olisi.

Taloudellisia voimavaroja ja mediaimperiumeja omistava Ukrainan oligarkkinen järjestelmä epäilemättä vastustaa muutosta. Se selvisi oranssista vallankumouksesta vuonna 2004 ja sieti Viktor Janukovitshin autoritaarista politiikkaa. Se ei edes huojunut vuoden 2014 tapahtumien jälkeen. Volodymyr Zelenskyin ja hänen vanhan tukijansa, liikemies Ihor Kolomoiskyin suhde on keskeinen testi presidentille. Toistaiseksi huolelle on ollut aihetta. Ulkomailla asunut Kolomoiskyi oli riidoissa Poroshenkon kanssa. Hän palasi Ukrainaan heti Zelenskyin vaalivoiton jälkeen, ja hänen yritysjuristinsa Andriy Bohdan nimitettiin presidentin kansliapäälliköksi.

Kun Ukrainan sisäisen kehityksen suuntaa ei ole vielä päätetty, enemmän selkeyttä on – valitettavasti – maan ulkopoliittisessa tilanteessa.

Suhteet Venäjään eivät ole parantumassa. Kreml kieltäytyi onnittelemasta Zelenskyä tämän

vaalivoitosta. Marraskuussa 2018 Asovanmerellä vangittuja ukrainalaisia merimiehiä ei ole vapautettu. Se tarkoittaa, että Venäjä kohtelee nykyistä johtajaa samalla tavalla kuin tämän edeltäjää. Heti vaalien jälkeen Venäjä alkoi myöntää Itä-Ukrainan separatistialueiden asukkaille Venäjän kansalaisuutta. Heinäkuussa Venäjä laajensi mahdollisuutta niin, että kaikilla Donetskin ja Luhanskin alueen asukkailla on oikeus hakea Venäjän kansalaisuutta. Elokuuhun mennessä passeja oli myönnetty 13 000.

Samaan aikaan yhteenotot ovat kiihtyneet Itä-Ukrainassa. Taas kerran yksi sovittu tulitauko rikottiin. Neljä ukrainalaisestolasta kuoli 6. elokuuta, ja tämänkin jälkeen uhrien määrä jatkoi kasvuaan. Zelenskyin oli kohdattava todellisuus. Hän ehdotti vaalikampanjaan ”(omien) ampumisen lopettamista” ja halusi kutsua Yhdysvallat ja Britannian virallisiin rauhanneuvotteluihin. Näistä ei kuitenkaan ole ratkaisuksi. Venäjä vaatii edelleen irtaantuneiden ”tasavaltojen” erityisaseman tunnustamista, eikä se ole kiinnostunut korkean tason tapaamisesta, jossa keskusteltaisiin konfliktista.

Vähäisestä huomiosta riippumatta taloudellinen tilanne on aiempaa hankalampi. Kesäkuussa Venäjä esitteli uudet rajoitukset

öljy- ja energiatuotteiden viennille Ukrainaan. Edistystä ei myöskään ole tapahtunut neuvotteluissa, jotka koskevat Venäjän kaasutoimitusten jatkamista Ukrainan läpi tammikuun 1. päivän 2020 jälkeen. Ja mikä uhkaavinta; riski menettää Venäjän kaasutoimitukset kokonaan kasvaa sen jälkeen, kun Turkstream ja Nord Stream 2 -kaasuputket ovat otettu käyttöön. Tällöin ympyrä sulkeutuu. Siitä hetkestä lähtien Venäjän on mahdollista ryhtyä laajamittaiseen konfliktiin Ukrainan alueella vaarantamatta kaasutoimituksiaan Eurooppaan.

On ilmeistä, että Venäjä pysyy presidentti Zelenskyin suurimpana haasteena. Zelenskyin oman äänestajakunnan keskuudessa hänen tinkimätön asenteensa voisi kääntyä häntä vastaan. Sama pätee siihen viidesosaan kansasta, joka äänesti Venäjän-mielisiä puolueita parlamenttivaaleissa. Myönnytysten tarjoaminen Venäjälle taas saattaisi rohkaista maata vaatimaan Ukrainalta entistä enemmän.